

Становище

от проф. дпн Пенка Ненова Цонева, СУ „Св. Климент Охридски“,
относно дисертационен труд на тема: „Развитие на детските организации в
България през периода 1944-1990 година – педагогически аспекти“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
Област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.2. Педагогика
Автор: Петя Димитрова Иванова

В качеството си на научен ръководител на Петя Иванова бих искала да отбележа впечатляващата ѝ воля и упоритост при проучване и систематизиране на документалната основа на дисертационния труд, както и умението ѝ за безпристрастен прочит на историческите документи от най-новата история на България, което предпостави убедителното реализиране на поставената изследователска цел.

1. Актуалност на дисертационната тема и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд на Петя Иванова е посветен на значим историко-педагогически проблем, чиито съвременни рефлексии имат пряко отношение към реалната възможност за прилагане на отделни, деидеологизирани, исторически апробирани извънучилищни образователни и възпитателни практики в съвременните детски структури за неформално образование.

Осъщественият първи опит за цялостно, многопластово и задълбочено проучване на общото и особеното в съдържателната насоченост, формите и методите на възпитание в детските организации в България и в характеристиките на връзката „ДПО „Септемврийче“ – училище – обществено-политически организации“ през отделните етапи на периода 1944-1990 г., както и тяхното оценяване от съвременна гледна точка определят дисертабилността, научната и обществена значимост на темата. И това се случва в условия, когато един от основните принципи за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България през следващите осем години – продължаващото образование, обучение и учене през

целия живот, е в пряка връзка с доставчиците на неформално образование, сред които са общинските детски комплекси.

2. Методика на изследването

Дисертационното изследване методологически се идентифицира с конструктивистката епистема, активно изграждаща авторския концептуален модел въз основа на знание от споделени артефакти и споделен смисъл. На конкретно научно равнище се използват аналитико-синтетичният, фактографският, сравнително-историческият, документалният, херменевтичният, статистическият метод и методът на историческия и логическия анализ, които са в пряка връзка с извората и историографска основа на дисертационното проучване. Последната включва архивни документи от Централния държавен архив, Българския исторически архив при Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Архива на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, сведения и факти от периодичния печат, статистическите справочници, партийните и държавни документи, педагогическата и историческата наука, както и разпоредби от разнородни нормативни актове. Приоритетното използване на хронологичния подход в единство с проблемния подход позволява на автора да изведе тенденции, традиции и приемственост в развитието на Димитровската пионерска организация „Септемврийче“ и четите „Чавдарче“ в периода от създаването им до преустановяване на тяхното функциониране.

3. Структура на дисертационното изследване

Структурата на изследването, чийто обем възлиза на 230 страници, от които 209 – авторски текст, включва увод, три глави, заключение, справка за използваните исторически извори (150 на брой) и литературни източници (149 заглавия) и приложение от 191 страници, оформено като отделно тяло. Изложението е подчинено на хронологичния подход, като следва трите основни периода в развитието на детските организации от 1944 до 1990 г.

Същевременно структурата е израз на изследователските умения на автора посредством адекватни изследователски стъпки да открие съдържателните характеристики на връзката *училище – детски организации – обществени организации и движения*, както и спецификата в отношенията между държавните учебно-възпитателни заведения, комсомолската и пионерската организация, извънучилищните

учреждения и социалните фактори като компоненти на изградената и функционираща единна социално-педагогическа система в Народна република България през 80-те години на XX в.

Постижение за автора са последователно осъществените усилия за извеждане на аналогии (сходства и приемственост) между възпитанието на децата през народнодемократичното (1944-1947) и тоталитарното развитие на България (1948-1989) с това преди 09.09.1944 г.

4. Приноси и значимост на дисертационния труд за науката и практиката

Представеният дисертационен труд дава основание да се открият редица приносни моменти за науката и практиката, по-съществените сред които са:

- представяне на собствена гледна точка в хронологичното проследяване и анализиране на фактите, събитията и процесите от развитието на детските организации в България (1944-1990) и извеждане на общото и специфичното в съдържателната насоченост, формите, методите и средствата на извънкласно и извънучилищно възпитание и образование, осъществявано от тях, през отделните етапи на изследвания период;

- ясно разграничаване на факта като обективна реалност от неговия научно-исторически образ. Условие, позволило на автора да осмисли, систематизира и подреди в концептуална връзка фактите, сондирани от архивните фондове на ЦДА, БИА на НБКМ и СУ „Св. Климент Охридски“, от периодичните издания, статистическите справочници, партийните и държавните документи;

- изясняване на отделните процеси и явления както в тяхната взаимовръзка, така и в контекста на случващото се последователно във времето, ориентиращо към представената структура на дисертационния труд;

- осъществено пространно и цялостно проблемно-историческо изследване на връзките: *детски организации – училище, детски организации – обществено-политически организации, детски организации – държавна политика*, проникващо дълбоко в същността и характера на детските организации и в техните възпитателни функции и приоритети;

- съвременен прочит и оценка на изследваните историко-педагогически факти, явления и процеси, свързани с ДПО „Септемврийче“ и четите „Чавдарче“, в период на тотална идеологизация и индоктринация на обществения живот.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Петя Иванова представя впечатляващ брой публикации по темата на дисертационния труд – две статии в научни списания, четири статии в сборници от конференции, две студии в научно списание и една – в поредица. Четири от публикациите са на английски език.

Публикациите имат пряко отношение към темата на дисертацията и популяризират основните изводи на дисертационното изследване, като ги правят достъпни за обсъждане от по-широка публика.

Авторката е член на екип на Научен проект по ФНИ, СУ „Св. Климент Охридски“, No 80-10-176/ 2019 г., с тема „Възпитанието в детските организации в България (1944-1990) в извори“, свързан с проучване на масиви от исторически извори по дисертационната тема.

6. Автореферат

Представеният автореферат отразява адекватно в структурно-съдържателен план дисертационния труд, а формулираните в него научни приноси са доказани в дисертационното изследване.

7. Заключение

Въз основа на приносите на дисертационното изследване и съгласно разпоредбите на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “Доктор” на Петя Иванова Димитрова по професионално направление 1.2. Педагогика.

7 ноември 2022 г.

Подпис:

/проф. дпн Пенка Цонева/